

Aan:

De Leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal (persoonlijk)

Plein 2

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

Drachten, 05-01-2006

Onderwerp: *wetsontwerp 30187 Wijziging WVO; aanpassing profielen 2e fase vwo en havo*

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Direct na het kerstreces wordt door de Tweede Kamer het ‘*wetsontwerp 30187 Wijziging WVO. Aanpassing profielen 2e fase vwo en havo*’ behandeld. Een voor Fryslân en het Fries belangrijk punt daarin is het *afschaffen van de deelvakken* in de bovenbouw van het havo. Op dit moment is het voor havo-leerlingen mogelijk om te kiezen voor Fries 1 of Fries 1+2. Deze keuzemogelijkheid zal door dit wijzigingsvoorstel komen te vervallen.

De Ried fan de Fryske Beweging en Feriening Frysk Underwiis hebben er behoefte aan erop te wijzen dat het aantal havo-leerlingen dat het Fries in het examenpakket kiest, door deze beperking van de keuzemogelijkheid behoorlijk zal teruglopen. Juist nu door een door het provinciaal bestuur van Fryslân gesubsidieerd project het aantal havo-leerlingen dat Fries in het examenpakket kiest, op grond van de keuzemogelijkheid tussen Fries 1 of Fries 1+2 op die projectscholen stijgt.*

Nederland heeft door het ratificeren van het *Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden* de verplichting op zich genomen om te voorzien in onderwijs in de Friese taal als een *integrerend* deel van het leerplan voor het voortgezet onderwijs. In algemene zin verplicht de Nederlandse regering zich de Friese taal en cultuur te *waarborgen*, te *beschermen* en te *bevorderen*. Daarvoor dienen adequate voorwaarden te worden geschapen en gehandhaafd. De op grond van dit *Handvest* gesloten *Bestuursafpraak* tussen Rijk en Provincie vermeldt dat het wenselijk is dat de Friese taal en cultuur in stand worden gehouden en dat dit zal worden bevorderd door terzake een *ruimhartig beleid* te voeren. De structuurwijziging die in het wetsontwerp 30187 WVO aan de orde is, zal tot gevolg hebben dat de mogelijkheden voor het Fries worden *beperkt*. Dit is in tegenspraak met het *Handvest* en de *Bestuursafpraak*.

Wij zijn ons ervan bewust dat het afschaffen van de *deelvakken* niet alleen geldt voor het Fries, maar ook voor andere vakken. Wij beseffen ook dat de voorgestelde structuurverandering een veel bredere achtergrond heeft dan alleen het Fries. Gezien de *speciale* positie van de tweede Rijkstaal en de vastgelegde afspraak ter bevordering, ontwikkeling en bescherming van het Fries zal er ons inziens gezocht moeten worden naar een alternatief dat de teruggang van het aantal leerlingen dat Fries in het examenpakket tegengaat.

Op dit moment ligt er een uitgewerkt projectvoorstel dat gericht is op een toename van het aantal leerlingen dat Fries in het examenpakket kiest door middel van *teleleren*. Er zijn immers nogal wat

scholen Fryslân die vanwege de kleine aantallen leerlingen en de zeer hoge kosten om daar een klas voor te vormen, het vak niet aanbieden. Voor deze kleine aantallen leerlingen is het met behulp van teleleren toch nog mogelijk om het vak in het examenpakket te kiezen. De vier projectscholen van dit reeds acht jaar door de provincie Fryslân gesubsidieerd project zullen als donorscholen fungeren en de scholen die niet zelf het Fries aanbieden vanwege de te hoge kosten van groepen met kleine aantallen leerlingen, kunnen als satellietscholen aanhaken. De kleine aantallen leerlingen van de satellietscholen kunnen via teleleren en begeleiding vanuit de donorscholen naar het examen worden begeleid.

Over heel Fryslân gezien betekent dit dat het aantal leerlingen dat Fries in het examenpakket kiest zal toenemen. Deze toename zal de door de wetswijziging veroorzaakte afname *voor een deel* kunnen compenseren. Wij stellen u dan ook voor dit alternatief voor het Fries mogelijk te maken. De kosten ervan zullen structureel ongeveer €175.000 per jaar bedragen. Voor een verdere specificatie verwijzen wij naar de bijlage bij deze brief.

Voor de korte termijn zal dit enig soelaas kunnen bieden. Op de wat langere termijn is deze oplossing structureel onvoldoende. Op grond van het uitgangspunten van de *gelijkwaardigheid* en *gelijkberechtiging* van het Fries aan het Nederlands in Fryslân ligt de oplossing in een *wettelijke verplichting* van het Fries als examenvak in onze provincie.

Daarbij zou onzes inziens de volgende *hiërarchie* van stappen overwogen moeten worden:

1. een verplichting voor de scholen om het afstandslernen ('teleleren') voor het onderwijs in de Friese taal en cultuur aan te bieden (is nog geen gelijkwaardigheid van het Fries aan het verplichte Nederlands en het verplichte Engels);
2. een verplicht aanbod van onderwijs in de Friese taal en cultuur dat als een *extra* deel-/totaalvak bij een volledig profiel gekozen kan worden (is nog geen gelijkwaardigheid van het Fries aan het verplichte Nederlands en het verplichte Engels);
3. een verplicht aanbod van het vak Friese taal en cultuur als examenvak (is nog geen gelijkwaardigheid van het Fries aan het verplichte Nederlands en het verplichte Engels)*;
4. een verplichting voor de scholen om de Friese taal en cultuur als *volledig* vak aan te bieden (is nog geen gelijkwaardigheid van het Fries aan het verplichte Nederlands en het verplichte Engels);
5. een verplichting voor in principe alle leerlingen om een examen Friese taal en cultuur af te leggen als zij in de onderbouw van het voortgezet onderwijs Fries hebben gehad (de *status* van het Fries als tweede rijkstaal is nu vergelijkbaar met die van het Nederlands [voor alle leerlingen een verplichte binnenlandse taal; eerste rijkstaal] en het Engels [voor alle leerlingen een verplichte buitenlandse taal; vreemde taal]).

Alleen de *laatste* stap doet naar onze overtuiging voldoende recht aan de beginselen van *gelijkwaardigheid* en *gelijkberechtiging*.

Wij hopen dat u de *bevordering van het teleleren* en een *verplichting* van de Friese taal en cultuur als *examenvak* (bij voorkeur stap 5) in het kader van de aanpassing van de profielen voor de tweede fase bij de parlementaire behandeling wilt meenemen en steunen.

De *Feriening Frysk Underwiis (FFU)* en de *Ried fan de Fryske Beweging (RfdFB)*,
drs. Th. Dijkstra (voorz. *FFU*),
dr. J. van der Bij (voorz. *RfdFB*).

Namens beide organisaties,
met de meeste hoogachting,

drs. S.T. Hiemstra, secr. FFU

Bijlage: *Project Teleleren*

Afschriften: *Provinciale en Gedeputeerde Staten van Fryslân (dr. A. Mulder)*

* Het *toenemen* van het aantal leerlingen dat examen doet in het Fries, is te danken aan het feit dat het *havo*, in tegenstelling tot het *vwo*, *deelvakken* kent. Zie hiervoor ook de recentelijk verschenen dissertatie van J. van der Bij en R.W. Valk, *Fries in het voortgezet onderwijs, een Echternachse processie*. Ljouwert/Leeuwarden: Fryske Akademy, 2005, p. 175.

040106sth4